

ZAKON

O POSEBNIM MERAMA ZA SPREČAVANJE VRŠENJA KRIVIČNIH DELA PROTIV POLNE SLOBODE PREMA MALOLETNIM LICIMA

Uvodna odredba

Član 1.

Ovim zakonom propisuju se posebne mere koje se sprovode prema učiniocima krivičnih dela protiv polne slobode izvršenih prema maloletnim licima određenih ovim zakonom i uređuje vođenje posebne evidencije lica osuđenih za ta krivična dela.

Svrha zakona

Član 2.

Svrha ovog zakona je da se učinioci krivičnih dela protiv polne slobode izvršenih prema maloletnim licima onemoguće da vrše ova dela.

Područje primene zakona

Član 3.

Ovaj zakon se primenjuje na učinioce koji su prema maloletnim licima izvršili sledeća krivična dela:

- 1) silovanje (član 178. st. 3. i 4. Krivičnog zakonika);
- 2) obljuba nad nemoćnim licem (član 179. st. 2. i 3. Krivičnog zakonika);
- 3) obljuba sa detetom (član 180. Krivičnog zakonika);
- 4) obljuba zloupotrebom položaja (član 181. Krivičnog zakonika);
- 5) nedozvoljene polne radnje (član 182. Krivičnog zakonika);
- 6) podvođenje i omogućavanje vršenja polnog odnosa (član 183. Krivičnog zakonika);
- 7) posredovanje u vršenju prostitucije (član 184. stav 2. Krivičnog zakonika);
- 8) prikazivanje, pribavljanje i posedovanje pornografskog materijala i iskorišćavanje maloletnog lica za pornografiju (član 185. Krivičnog zakonika);
- 9) navođenje maloletnog lica na prisustvovanje polnim radnjama (član 185a Krivičnog zakonika);
- 10) iskorišćavanje računarske mreže ili komunikacije drugim tehničkim sredstvima za izvršenje krivičnih dela protiv polne slobode prema maloletnom licu (član 185b Krivičnog zakonika).

Shodna primena drugih zakona

Član 4.

Ako odredbama ovog zakona nije drugačije propisano shodno će se primenjivati odredbe Krivičnog zakonika, Zakona o izvršenju krivičnih sankcija,

Zakona o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica i Zakonika o krivičnom postupku.

Zabrana ublažavanja kazne i uslovnog otpusta

Član 5.

Učiniocu krivičnog dela iz člana 3. ovog zakona sud ne može ublažiti kaznu primenom člana 57. stav 1. Krivičnog zakonika.

Lice osuđeno na kaznu zatvora za krivično delo iz člana 3. ovog zakona ne može se uslovno otpustiti.

Pravne posledice osude

Član 6.

Osudom za krivično delo iz člana 3. ovog zakona obavezno nastupaju sledeće pravne posledice:

- 1) prestanak vršenja javne funkcije;
- 2) prestanak radnog odnosa, odnosno prestanak vršenja poziva ili zanimanja koje se odnosi na rad sa maloletnim licima;
- 3) zabrana sticanja javnih funkcija;
- 4) zabrana zasnivanja radnog odnosa, odnosno obavljanja poziva ili zanimanja koje se odnosi na rad sa maloletnim licima.

Pravne posledice osude iz stava 1. ovog člana nastupaju danom pravnosnažnosti presude.

Pravne posledice osude iz stava 1. tač. 3) i 4) ovog zakona traju 20 godina. Vreme provedeno na izdržavanju kazne zatvora ne uračunava se u vreme trajanja pravne posledice osude.

Pravnosnažna presuda iz stava 2. ovog člana obavezno se dostavlja i poslodavcu osuđenog lica.

Posebne mere

Član 7.

Prema učiniocu krivičnog dela iz člana 3. ovog zakona, posle izdržane kazne zatvora, sprovode se sledeće posebne mere:

- 1) obavezno javljanje nadležnom organu policije i Uprave za izvršenje krivičnih sankcija;
- 2) zabrana posećivanja mesta na kojima se okupljaju maloletna lica (vrtići, škole i sl);
- 3) obavezno posećivanje profesionalnih savetovališta i ustanova;
- 4) obavezno obaveštavanje o promeni prebivališta, boravišta ili radnog mesta;
- 5) obavezno obaveštavanje o putovanju u inostranstvo.

Mere iz stava 1. ovog člana sprovode se 20 godina posle izvršene kazne zatvora.

Posle isteka svake četiri godine od početka primene posebnih mera iz stava 1. ovog člana, sud koji je doneo prvostepenu presudu, po službenoj dužnosti odlučuje o potrebi njihovog daljeg sprovođenja.

Zahtev za preispitivanje potrebe daljeg sprovođenja posebnih mera iz stava 1. ovog člana može podneti i lice na koje se ove mere odnose.

Zahtev iz stava 4. ovog člana može se podneti sudu koji je doneo prvostepenu presudu posle isteka svake dve godine od početka primene posebnih mera.

U postupku u kome odlučuje o potrebi daljeg sprovođenja posebnih mera iz stava 1. ovog člana, sud pribavlja izveštaje organa i organizacija nadležnih za sprovođenje tih mera.

Obavezno javljanje nadležnom organu policije i Uprave za izvršenje krivičnih sankcija

Član 8.

Pod merom obaveznog javljanja nadležnom organu policije i Uprave za izvršenje krivičnih sankcija podrazumeva se dužnost učinioca krivičnog dela iz člana 3. ovog zakona da se lično javi organizacionoj jedinici policije u mestu njegovog prebivališta i organizacionoj jedinici Uprave za izvršenje krivičnih sankcija nadležnoj za tretman i alternativne sankcije, svakog meseca najkasnije do 15. dana u mesecu.

Zabrana posećivanja mesta na kojima se okupljaju maloletna lica

Član 9.

Pod merom zabrane posećivanja mesta na kojima se okupljaju maloletna lica podrazumeva se dužnost učinioca krivičnog dela iz člana 3. ovog zakona da se uzdržava od posećivanja mesta na kojima se okupljaju maloletna lica, kao što su školske zgrade, školska dvorišta, vrtići, igrališta i sl.

Obavezno posećivanje profesionalnih savetovališta i ustanova

Član 10.

Pod merom obaveznog posećivanja profesionalnih savetovališta i ustanova podrazumeva se dužnost učinioca krivičnog dela iz člana 3. ovog zakona da posećuje profesionalna savetovališta i ustanove prema programu koji mu odredi organizaciona jedinica Uprave za izvršenje krivičnih sankcija nadležna za tretman i alternativne sankcije.

Obavezno obaveštavanje o promeni prebivališta, boravišta ili radnog mesta

Član 11.

Pod merom obaveznog obaveštavanja o promeni prebivališta, boravišta ili radnog mesta podrazumeva se dužnost učinioca krivičnog dela iz člana 3. ovog zakona da u roku od tri dana od dana promene lično obavesti nadležnu organizacionu jedinicu policije i organizacionu jedinicu Uprave za izvršenje krivičnih sankcija nadležnu za tretman i alternativne sankcije, o promeni prebivališta, boravišta ili radnog mesta.

Obavezno obaveštavanje o putovanju u inostranstvo

Član 12.

Pod merom obaveznog obaveštavanja o putovanju u inostranstvo podrazumeva se dužnost učinioca krivičnog dela iz člana 3. ovog zakona da se najkasnije tri dana pre putovanja u inostranstvo lično javi nadležnoj organizacionoj jedinici policije.

Lice iz stava 1. ovog člana je dužno da nadležnoj organizacionoj jedinici policije pruži podatke o državi u koju putuje, kao i mestu i dužini boravka u inostranstvu.

Posebna evidencija

Član 13.

O licima osuđenim za krivično delo iz člana 3. ovog zakona vodi se posebna evidencija.

Posebna evidencija iz stava 1. ovog člana sadrži:

- 1) ime i prezime osuđenog;
- 2) jedinstveni matični broj građana osuđenog;
- 3) adresu prebivališta osuđenog;
- 4) podatke o zaposlenju osuđenog;
- 5) podatke o osobenim znacima osuđenog;
- 6) DNK profil osuđenog;
- 7) podatke o krivičnom delu i kazni na koju je osuđen;
- 8) podatke o pravnim posledicama osude;
- 9) podatke o sprovođenju posebnih mera propisanih ovim zakonom.

Vođenje posebne evidencije

Član 14.

Posebnu evidenciju iz člana 13. ovog zakona vodi Uprava za izvršenje krivičnih sankcija.

Svi državni i drugi organi, kao i pravna lica ili preduzetnici su dužni da u roku od tri dana od dana pribavljanja podataka o kojima se vodi posebna evidencija propisana ovim zakonom, te podatke dostave ovlašćenom licu Uprave za izvršenje krivičnih sankcija koje vodi posebnu evidenciju.

Podaci iz posebne evidencije vode se trajno i ne mogu se brisati.

Ministar nadležan za poslove pravosuđa bliže uređuje način vođenja posebne evidencije.

Dostupnost podataka iz posebne evidencije

Član 15.

Podaci iz posebne evidencije mogu se dati sudu, javnom tužiocu i policiji u vezi sa krivičnim postupkom koji se vodi protiv lica o kome se vodi posebna evidencija, odnosno nadležnoj organizacionoj jedinici policije, kao i organizacionoj

jedinici Uprave za izvršenje krivičnih sankcija nadležnoj za tretman i alternativne sankcije, kada je to potrebno za vršenje poslova iz njihove nadležnosti.

Podaci iz posebne evidencije mogu se, na obrazložen zahtev, dati i državnom organu, preduzeću, drugoj organizaciji ili preduzetniku, ako još traju pravne posledice osude i ako za to postoji opravdani interes zasnovan na zakonu.

Državni i drugi organi, kao i pravna lica ili preduzetnici koji rade sa maloletnim licima dužni su da zatraže podatak da li je lice koje treba da zasnuje radni odnos kod njih, odnosno obavlja poslove sa maloletnim licima, upisano u posebnu evidenciju.

Podaci iz posebne evidencije mogu se dati i inostranim državnim organima, u skladu sa međunarodnim sporazumom.

Na podatke sadržane u posebnoj evidenciji, ako odredbama ovog zakona nije drugačije propisano, shodno se primenjuju odredbe zakona koji uređuju zaštitu podataka o ličnosti i tajnost podataka.

Prekršaji učinioca krivičnog dela

Član 16.

Kaznom zatvora od 30 do 60 dana kazniće se za prekršaj učinilac krivičnog dela iz člana 3. ovog zakona ako:

- 1) prekrši pravnu posledicu osude iz člana 6. stav 1. ovog zakona;
- 2) ne ispunjava posebne mere iz člana 7. stav 1. ovog zakona.

Prekršaji pravnog lica, preduzetnika i odgovornih lica

Član 17.

Novčanom kaznom od 500.000 do 2.000.000 dinara kazniće se za prekršaj pravno lice ako:

- 1) ne poštuje pravnu posledicu osude iz člana 6. stav 1. ovog zakona;
- 2) ne dostavi podatak ili ne dostavi podatak u propisanom roku ovlašćenom licu Uprave za izvršenje krivičnih snakcija koje vodi posebnu evidenciju (član 14. stav 2).
- 3) ne zatraži podatak iz posebne evidencije u skladu sa članom 15. stav 3. ovog zakona.

Za prekršaj iz stava 1. ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom od 200.000 do 500.000 dinara.

Za prekršaj iz stava 1. ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu i državnom i drugom organu novčanom kaznom od 100.000 do 150.000 dinara.

Rok za donošenje podzakonskog propisa

Član 18.

Propis iz člana 14. stav 4. ovog zakona doneće se u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Završna odredba

Član 19.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

O B R A Z L O Ž E N J E

I. USTAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavni osnov za donošenje Zakona o posebnim merama za sprečavanje vršenja krivičnih dela protiv polne slobode prema maloletnim licima sadržan je u članu 97. tačka 2. Ustava Republike Srbije prema kome Republika Srbija, pored ostalog, uređuje i obezbeđuje ostvarivanje i zaštitu sloboda i prava građana i odgovornost i sankcije za povredu sloboda i prava i građana utvrđenih Ustavom i za povredu zakona.

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Članom 37. Konvencije Saveta Evrope o zaštiti dece od seksualnog iskorišćavanja i seksualnog zlostavljanja, koju je potvrdila Narodna skupština maja 2010. godine, obavezane su države članice ove konvencije da radi sprečavanja i gonjenja krivičnih dela ustanovljenih u skladu sa ovom konvencijom, preduzmu sve neophodne zakonodavne ili ostale mere za prikupljanje podataka koji se odnose na identitet i na genetski profil (DNK) lica koja su osuđena za krivična dela ustanovljena u skladu sa ovom konvencijom.

Pored toga, imajući u vidu povećan broj krivičnih dela protiv polne slobode koja su izvršena prema maloletnim licima neophodno je da se pored postojećeg sistema krivičnih sankcija, koje se nisu u potpunosti pokazale kao delotvorne, uvedu i posebne mere kojima bi se otklonili uslovi koji mogu biti od uticaja da učinioci ovih krivičnih dela ubuduće vrše ta dela.

Iz navedenih razloga predlaže se donošenje posebnog zakona kojima bi se propisale dodatne mere koje se sprovode prema licima osuđenim za krivična dela protiv polne slobode učinjenih prema maloletnim licima, nakon izdržane kazne zatvora, a takođe i ustanovila posebna kaznena evidencija za ova osuđena lica.

Predložena zakonska rešenja zasnovana su na relevantnim međunarodnim dokumentima, kao što su navedena konvencija, Preporuka REC (2001) 16 o zaštiti dece od seksualnog iskorišćavanja, Okvirna odluka Saveta Evropske unije o borbi protiv seksualnog iskorišćavanja dece i dečje pornografije, kao i na praksi Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu i uporednopravnim rešenjima država koje imaju propise koje uređuju predmetno pitanje (Velika Britanija, Francuska, Norveška i Kanada).

III. OBJAŠNJENJE OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA I POJEDINAČNIH REŠENJA

Član 1. Zakona je uvodna odredba koja sadrži predmet uređivanja Zakona, a to je propisavanje posebnih mera koje se sprovode prema učiniocima krivičnih dela protiv polne slobode izvršenih prema maloletnim licima i uređivanje vođenja posebne evidencije lica osuđenih za ta krivična dela.

Član 2. Zakona kao svrhu ovog zakona određuje onemogućavanje učinilaca krivičnih dela protiv polne slobode izvršenih prema maloletnim licima da ubuduće vrše ova dela.

Članom 3. Zakona utvrđen je krug lica na koje se ovaj zakon primenjuje. Određeno je da se Zakon primenjuje na učinioce svih krivičnih dela protiv polne slobode učinjenih prema maloletnim licima propisanim u glavi osamnaestoj Krivičnog zakonika (čl. 178. do 185b KZ).

Članom 4. Zakona propisana je shodna primena drugih zakona iz krivične oblasti na pitanja koja nisu posebno uređena ovim zakonom.

Članom 5. Zakona propisana je zabrana ublažavanja kazne i uslovnog otpusta učinocima krivičnih dela na koje se ovaj zakon primenjuje.

U skladu sa odredbama Krivičnog zakonika koje uređuju institut pravnih posledica osude, članom 6. Zakona je propisano da danom pravnosnažnosti osude za krivično delo propisano u članu 3. Zakona, obavezno nastupaju pravne posledice osude: prestanak vršenja javne funkcije, prestanak radnog odnosa, odnosno prestanak vršenja poziva ili zanimanja koje se odnosi na rad sa maloletnim licima, zabrana sticanja javnih funkcija i zabrana zasnivanja radnog odnosa, odnosno obavljanja poziva ili zanimanja koje se odnosi na rad sa maloletnim licima. Pored toga propisano je da pravne posledice osude za krivično delo iz člana 3. ovog zakona, koje se sastoje u zabrani sticanja određenih prava, odnosno obavljanja određenih poslova, traju 20 godina nakon izdržane kazne zatvora, što je dvostruko duži period od onog propisanog Krivičnim zakonikom.

Imajući u vidu cilj Zakona propisan u članu 2, a to je otklanjanje uslova koji mogu biti od uticaja da učinoci krivičnih dela protiv polne slobode izvršenih prema maloletnom licima ubuduće vrše ova dela, članom 7. Zakona predviđene su posebne mere koje se sprovode nakon izdržane kazne zatvora. Predviđeno je sprovođenje pet mera: obavezno javljanje nadležnom organu policije i Uprave za izvršenje krivičnih sankcija, zabrana posećivanja mesta na kojima se okupljaju maloletna lica, obavezno posećivanje profesionalnih savetovališta i ustanova, obavezno obaveštavanje o promeni prebivališta, boravišta ili radnog mesta i obavezno obaveštavanje o putovanju u inostranstvo. Kao i kod pravnih posledica osude i za posebne mere je propisano da se sprovode 20 godina nakon izdržane kazne zatvora, s tim što sud na svake četiri godine po službenoj dužnosti, odnosno na svake dve godine po zahtevu osuđenika, preispituje potrebu njihovog daljeg sprovođenja.

Odredbama čl. 8. do 12. Zakona razrađuje se način sprovođenja mera propisanih u članu 7. ovog zakona. Posebno treba istaći meru obaveznog obaveštavanja o putovanju u inostranstvo koja se sastoji u dužnosti učinioca krivičnog dela da se najkasnije tri dana pre putovanja u inostranstvo lično javi nadležnoj organizacionoj jedinici policije i pruži podatke o državi u koju putuje, kao i mestu i dužini boravka u inostranstvu. Ova mera je naročito važna u cilju međunarodne saradnje u suzbijanju krivičnih dela seksualnog iskorišćavanja dece i dečje pornografije.

U skladu sa odredbama člana 37. Konvencije Saveta Evrope o zaštiti dece od seksualnog iskorišćavanja i seksualnog zlostavljanja, kojom su države članice konvencije obavezane da preduzmu sve neophodne zakonodavne za prikupljanje podataka koji se odnose na identitet i na genetski profil (DNK) lica koja su osuđena za krivična dela ustanovljena ovom konvencijom, članom 13. Zakona propisano je vođenje posebne evidencije lica osuđenih za krivična dela protiv polne slobode učinjenih na štetu maloletnih lica. Ova evidencija sadrži podatke o osuđenom licu. Pored vođenja opštih podataka o ličnosti osuđenog, posebno treba istaći da se predviđa vođenje podataka o DNK profilu osuđenog lica, što predstavlja novinu u našem krivičnoppravnom zakonodavstvu.

Članom 14. Zakona propisano je da posebnu evidenciju vodi Uprava za izvršenje krivičnih sankcija, kao organ u sastavu Ministarstva pravde i državne uprave, što je u skladu sa članom 3. Zakona o potvrđivanju Konvencije Saveta Evrope o zaštiti dece od seksualnog iskorišćavanja i seksualnog zlostavljanja, kojim je kao jedan od organa nadležnih da se stara o izvršavanju odredaba ove konvencije određeno ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa. Takođe, na ovaj način se postiže centralizacija vođenja podataka iz posebne evidencije, čime se omogućava efikasnije praćenje sprovođenja ovog zakona i olakšava pristup potrebnim podacima, organima koji su nadležni za suzbijanje krivičnih dela protiv polnih sloboda, kako u

zemlji tako i u inostranstvu. Pored toga, propisano je i da se podaci u posebnoj evidenciji čuvaju trajno, kao i da nije dozvoljeno brisanje podataka iz posebne evidencije.

Članom 15. Zakona određena je dostupnost podataka iz posebne evidencije. Novinu u odnosu na važeće propise koji uređuju vođenje kaznene evidencije predstavlja rešenje da su državni i drugi organi, kao i pravna lica ili preduzetnici koji rade sa maloletnim licima, dužni da zatraže podatak da li je lice koje treba da zasnuje radni odnos kod njih, upisano u posebnu evidenciju. Na taj način omogućava se dosledna primena pravne posledice osude koja se sastoji u zabrani zasnivanja radnog odnosa, odnosno obavljanja poziva ili zanimanja koje se odnosi na rad sa maloletnim licima. Takođe, treba istaći da pristup podacima iz posebne evidencije mogu ostvariti i inostrani državni organi, u skladu sa međunarodnim sporazumom, što je neophodno radi suzbijanja krivičnih dela seksualnog zlostavljanja i iskorišćavanja maloletnih lica na međunarodnom planu, a što je propisano u članu 37. tačka 3. Konvencije Saveta Evrope o zaštiti dece od seksualnog iskorišćavanja i seksualnog zlostavljanja.

Odredbama čl. 16. i 17. Zakona propisani su prekršaji za povredu odredaba ovog zakona. Iz razloga delotvornosti primene pravnih posledica osude i posebnih mera propisanih ovim zakonom, predviđena je zatvorska kazna u trajanju od 30 do 60 dana za učinioca krivičnog dela koji prekrši neku od pravnih posledica osude ili posebnu meru. Pored toga propisani su i prekršaji za pravno lice, preduzetnike i odgovorna lica u državnim organima i pravnim licima za povredu ovog zakona i predviđene visoke novčane kazne za te prekršaje.

Odredbama čl. 18. i 19. Zakona propisan je rok za donošenje propisa kojim se bliže uređuje način vođenja posebne evidencije, kao i stupanje na snagu zakona.

IV. FINANSIJSKA SREDSTVA POTREBNA ZA SPROVOĐENJE ZAKONA

Za sprovođenje ovog zakona nisu potrebna dodatna sredstva iz budžeta Republike Srbije.